

FOL

ARZU VE ÖLÜM
HEGEL, HEIDEGGER, DELEUZE

FOL® 76

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

FELSEFE 74
ÇAĞDAŞ FELSEFE 02

ARZU VE ÖLÜM -HEGEL, HEIDEGGER, DELEUZE-
BRENT ADKINS

ÇEVİREN: A. KADİR GÜLEN

ÖZGÜN ADI: *DEATH AND DESIRE -IN HEGEL, HEIDEGGER AND DELEUZE-*
EDİSYON: EDINBURGH 2007

YAYINA HAZIRLAYAN: SENEM KURTAR
REDAKSİYON: MAK GRUP REDAKSİYON EKİBİ
SON OKUMA: EBUBEKİR DEMİR
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-605-70014-2-9

BASKI: VADİ GRAFİK - SERTİFİKA NO: 47479

I. BASKI: EKİM 2020

İLETİŞİM ADRESLERİ
CINNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

ARZU VE ÖLÜM
HEGEL, HEIDEGGER, DELEUZE

BRENT ADKINS

ÇEVİREN
A. KADİR GÜLEN

BRENT ADKINS

Ozark Christian College'de teoloji okudu (1992) ve Institute for Christian Studies'te felsefe eğitimi aldı (1994). Chicago Loyola University'de doktorasını tamamladı (2001). Hâlen Roanoke College'de felsefe bölümünde öğretim üyeliği görevini sürdürmektedir. Eserleri yanında, Hegel, Çağdaş Fransız Felsefesi, özellikle Deleuze ve Guattari felsefesi üzerine birçok yayını bulunmaktadır.

Başlıca eserleri: *True Freedom: Spinoza's Practical Philosophy* (2009), *Rethinking Philosophy and Theology with Deleuze: A New Cartography* (2013, Paul Hinlicky ile), *Deleuze and Guattari's A Thousand Plateaus: A Critical Introduction and Guide* (2015), *A Guide to Ethics and Moral Philosophy* (2017), *Deleuze and Islam* (Hazırlanıyor, Michael Muhammad Knight ile).

A. KADİR GÜLEN

Bursa'da doğdu (1986). Lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı (2003). Selçuk Üniversitesi'nde İktisat okudu (2010). *Yurt ve Dünya, Bibliothek, Praksis, Kitaplık* gibi dergilerde yazdı. Ankara Üniversitesi Felsefe Tarihi Ana Bilim Dalından "Heidegger'in Hegel Felsefesinin Eleştirel Bir Değerlendirmesi" isimli teziyle mezun oldu (2018). Çeviri çalışmalarına ve doktorasına devam ediyor. Başlıca eserleri: Thomas E. Wartenberg, *Küçük Çocuklar İçin Büyük Fikirler* (2018, Senem Kurtar ile); Erica Chenoweth ve Maria J. Stephan, *Sivil Direniş Neden İşe Yarar* (2018); Bryan Turner ve Simon Susen (ed.), *Pierre Bourdieu'nun Mirası* (2019); Frederick C. Crews, *E. M. Forster'da Hümanizmin Tehlikeleri* (2020).

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	11
Giriş:	15
İSTIRAPLI BİR YARA GİBİ	
BİRİNCİ KISIM	
MELANKOLİ	
1	34
İÇSELLEŞTİRİLMİŞ ÖLÜM	
2	64
ÖLÜM TASARIMLARI	
3	87
HİÇLİĞİN VEKİLİ	
İKİNCİ KISIM	
YAS	
4	113
İÇE-ATILMIŞ ÖLÜM	
5	130
AİLEVİ DEĞERLER VE KÜLTÜR SAVAŞLARI	
6	154
İSA'YA SIKICA TUTUNMAK	

ÜÇÜNCÜ KISIM

KUTLULUK

7	177
ARZUNUN YARATTIĞI PARALojİZMLER	
8	206
ARZU YATIRIMLARI	
9	238
BİR ÖLÜM AKSİYOMATIĞI	
SONUÇ:	273
ÖLÜME İLİŞKİN ASGARI DÜZEYDE ÖZGÜR BİR TASAVVUR	
1. <i>Epikuros</i>	274
2. <i>Spinoza</i>	277
3. <i>Blanchot</i>	281
4. <i>Nietzsche</i>	284
DİZİN	289

GİRİŞ: İSTIRAPLI BİR YARA GİBİ

Yaram benden önce vardı;
Ben onu cisimleştirmek için doğdum.¹

Joë Bousquet

Freud'un o çığır açıcı denemesi "Yas ve Melankoli"de cembelleştiği şey, kayıp meselesidir. Sevilen bir nesne yitirildiğinde, olup biten nedir? Sevilen nesnenin kaybı açıkçası travmatiktir, fakat bu travmanın kökeni nedir ve kendisini nasıl dışa vurur? Freud için, travmayı yaratan, sevilen bir nesnenin yitirilmesidir; ego, sevdiği şeye bağlıdır. Bu bağlılıklara 'duygusal yatırım' [*cathexes*] adı verilir. Gelgelelim, bu bağlılıkların kopmasıyla birlikte gelen duygusal bir karışı-yatırım [*anti-cathexis*] ve bağlılıkların geri çekilmesi süreci, bir hayli sancılıdır. Sevilen bir nesnenin kaybıyla oluşan travmanın kaynağı budur.

Bu travma, Freud'a göre, 'yas' ya da 'melankoli' olmak üzere, iki şekilde gösterebilir kendini. Yas, ıstırapla başa çıkmanın sağlıklı ve münasip bir yoludur. "Son derece ıstıraplı bir keder, dış dünyaya dönük ilginin kesintiye uğraması, sevme kabiliyetinin yitirilmesi ve tüm etkinliklere ket vurulması," yasin ayırt edici nitelikleridir.² Ego, kederin yarattığı keyifsizlikten kurtulmak için, kendini doğal ola-

¹ Joë Bousquet, *Les Capitales* (Paris: Le Cercle, 1955), 103. Alıntılındığı metin: Gilles Deleuze and Felix Guattari, *What is Philosophy?*, trans. Hugh Tomlinson and Graham Burchell (New York: Columbia University Press, 1994), 159.

² Sigmund Freud, 'Mourning and Melancholia', *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*, XIV, trans. James Strachey (London: Hogarth Press, 1962): 244. Bundan sonra kısaca SE, cilt ve sayfa olarak belirtilecektir. [Türkçesi: 'Yas ve Melankoli', *Metapsikoloji*, çev. Emre Kapkın & Ayşen Tekşen, Payel Yayınları, s. 244. (Çeviri biraz değiştirildi.)]

rak yeni bir sevgi nesnesine bağlayıp yasin ıstırabından feragat edecekmiş gibi görünür. Ne var ki, Freud'un ruhsal topolojisi bunun önüne geçer. “İnsanların, hâlihazırda ika-me bir sevgi nesnesi kendilerini çağırdığında bile, libidinal bir konumu asla memnuniyetle terk etmedikleri genel bir gözlem konusudur.”³ Freud şunu öne sürer: bir kayıp durumunda, gerçekliği değerlendirme yetisi, sevilen nesnenin bundan böyle mevcut olmadığını gösterir ve tüm libidinal yatırımın ondan geri çekilmesini talep eder. Bu geri çekilme işlemi öyle hemen gerçekleşmez. Kayıp ve kayıp nesneden her türlü bağın geri çekilmesi arasında geçen o zaman zarfı, yas çalışmasının gerçekleştirildiği evredir. Daha kesin olarak söylenirse, yas çalışması, libidinal yatırımların şu sevilen kayıp nesneden geri çekildiği ıstıraplı bir görevdir.

Melankolide, yasta olduğu gibi, dünyadan benzer bir geri çekilme ve keder hâli görülür, fakat aynı zamanda “kendini önemseme duygularının anlatımını kendini suçlama ve kendini yerme duygularında bulduğu ölçüde azalması ve sanrısız bir cezalandırılma beklentisiyle sonuçlanmasıdır.”⁴ Benzer bir tetikleyici neden, birisi sağlıklı, diğeryise patolojik olan iki farklı sonuca nasıl yol açabilir? Melankolinin patolojik sonucu kendini neden yas ile benzer bir geri çekilmede gösterir ve aynı zamanda kendini önemseme duygusunda bir azalma yaratır? Freud'un yanıtı şudur: Gerek yas gerek melankoli vakalarında tetikleyici neden kayıp olsa da, melankolide neyin kaybedildiği bilinmeden kalır. Melankolik, yas tutanla benzer semptomlar gösteriyor, fakat kaybın ne olduğunu bilmiyordur. Dolayısıyla melankolik ket vurmalar, onun için bir bilmeceye dönüşür. Bu karakteristik ket vurmalara ek olarak, melankolik kişi, kendine dönük suçlamalarını harıl harıl söze döker. Bu suçlamaların gerçekte makul olduğunu düşünen birinde bulunması ümit

³ SE XIV: 244. [Türkçesi: Freud, age., s. 244. (Çeviri biraz değiştirildi.)]

⁴ SE XIV: 244. [Türkçesi: Freud, age., s. 244. (Çeviri biraz değiştirildi.)]

DİZİN

A

- Adam Smith 192
Agamben 24
aile 132, 136, 137, 138, 139, 140,
141, 142, 166, 169, 218, 235, 236;
~nin görevi 138
akıl 131, 146, 208
anlama yetisinin kategorileri 100
anlar dizisi olarak zaman 96
Antigone 132, 136, 142
antropoloji 44, 64
Ariès 25, 26
Aristoteles 40, 42, 43, 45, 95, 96,
130, 233, 243
arzu(lar) 3, 4, 5, 31, 32, 123, 176,
177, 192, 193, 200, 202, 204, 205,
206, 214, 221, 228, 233, 235, 242,
255, 262, 278, 284; ~-makinelere
185, 192, 207; ~nun ayrıştırıcı sen-
tezi 197; ~nun birleştirici sentezinin
çift-anlamlı kullanımı 200; ~ sen-
tezleri 190, 195; üretken bir ~ izahı
191; kodu çözülmüş ~ 228; edininim
olarak ~ 118
arzulama 184, 203, 204, 261; ~ ma-
kinesi 228; ~-üretimi 32, 204
aşkınlık 35, 43, 44, 66, 224
aşkın melankoli 63
aşkınsal: ~ fallus 195; ~ estetik 29
aşkınsallık 43, 152
August Weismann 215, 244, 245,
246, 251, 255
Aydınlanma 143, 148

B

- bakir makine 192, 194, 262
Bataille 119, 120, 210, 219, 227, 244
Batı metafizik geleneği 174
belirli bir ruh hâlinde olmak 98

- bengi dönüş 199, 286, 287, 288
Bergson 31, 177
bilinç 116, 117, 121, 123, 125, 128,
130, 154, 161, 162, 169, 174, 186,
187, 270; ~in devinimi 270; ~in eği-
timi 115
bireyin yok oluşu 160
bireysel istenç 149
birleşme 18, 19
biyoloji 44, 64; ~ yeniden üretim 232
'bizden' ve 'bizden olmayan' 200
Blanchot 251, 265, 272, 274, 281,
282, 283, 284
Burbidge 119, 120, 150, 165

C

- canlılığı yitirme anlamında yok oluş
53
ceset 48
Creon 136, 142

Ç

- çocuk 204, 205, 212, 239, 240

D

- Dasein: ~'in bütünselliği 47, 105,
108; ~'in faaliyeti 107; ~'in uzam-
sallığı 72, 86; ~'in dışsallığı 70; ~'in
dünyası 65, 70, 71, 73, 76, 82, 85,
86; ~'in haiz olduğu varolma biçimi
ile donanımların haiz olduğu var
olma biçimi arasındaki ayrım 70;
~'in yapısal birliği 43
deneyim 86
Derrida 21, 22, 24, 25, 26, 27, 28,
29, 30, 95, 96, 267
Descartes 207, 208
despotik kod 229
despotizm 224, 227, 225, 227, 229

devlet 132, 135, 142, 166, 222, 252
 devrim 148
 din 12, 113, 270
 dinginlik 277
 dinsel topluluk 156, 162
 diriliş 159, 163
 doğanın irrasyonel öğeleri 150
 donanımlar 67, 68, 69, 73, 76, 78,
 82, 92, 96, 101, 102, 103
 duygusal yatırım 15
 dünya 70; ~da olma 65, 70; ~da ol-
 manın temel varoluşsal uzamsallığı
 75
 düşünce 208

E

efendi-köle diyalektiği 119, 128, 135
 egemen kültür 28
 ego 15, 17, 18, 19, 20, 186, 199
 Eigentlichkeit [otantiklik] ile Unei-
 gentlichkeit [gayri-otantiklik] 26
 eksiklik 22, 175; ~e dayanan arzu
 izahı 191
 ekstasik birlik 90
 endişe 45, 76, 77, 78, 80, 84, 86; ~yi
 korkudan ayıran şey 79
 enstet 202, 215, 216, 217, 218, 225;
 ~ arzusu 215
 Epikuros 274, 275, 276, 277, 278,
 279, 281, 282, 287
 etik 103, 114, 131, 132, 133, 134,
 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141,
 142, 143, 144, 150, 152, 153, 155,
 161, 165, 170; ~ düzen 131, 132,
 133, 135, 142, 144, 153, 157, 160

F

fenomen 37, 40
 fenomenoloji 11, 35, 42, 113, 114,
 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121,
 122, 125, 127, 128, 130, 131, 132,
 134, 141, 142, 143, 150, 151, 153,
 154, 157, 159, 160, 161, 162, 164,
 165, 166, 168, 169, 170, 171, 172,
 173, 174, 266, 270, 271
 fenomenolojik uykusuzluk 102
 feodalizm 228

fiilen eyleminin bilincinde olan töz
 136
 Foucault 275, 276
 Fransız Devrimi 143, 144, 145, 146,
 148, 166
 Freud 15, 16, 17, 18, 20, 21, 24, 30,
 33, 87, 154, 177, 185, 186, 187,
 188, 189, 190, 191, 206, 217, 238,
 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245,
 246, 247, 251, 254, 255, 265, 266,
 267, 271, 272, 288

G

gecikme 254
 geçmiş 95
 gelecek 89, 90, 95, 175
 gelmekte olan 89
 geometri 65
 Georg Groddeck 189
 görünüm 37
 görünüşe gelme 37
 gün ışığı 94

H

hakikat 43, 122, 286
 Hegel 82; ~'in metafiziği 129
 Hegelci diyalektik 197
 Henri Lefebvre 231
 hiçlik 35, 37, 38; ~in vekili 112
 Hristiyanlar 159
 hukuk 114, 145, 223
 Hume 31
 Husserl 42

I

Ilya Prigogine 193
 ıstırap 165, 167; ~lı bir yara 20

İ

içe-atma 115
 içe yansıtma 18, 19
 içgüdü 257, 258
 içselleştirme 21, 115
 ihtimam 69
 iktidar 220
 ilahi yasa 133, 135
 ilgi 67, 68
 İngiliz İdealizmi 164

- insani uzamsallığı yitimsellikten türetme girişimi 111
 insani yasa 133, 136
 İsa 154, 158, 165, 166, 167
 istenç: ~in evrenselliği 143; genel ~ 161; evrensel ~ 143, 145, 146, 147, 148, 149, 153
- J**
 jemeinig [benimkilik] 108
- K**
 kabulleniş 277
 kamunun özelleştirilmesi 231
 Kant 11, 12, 28, 29, 30, 38, 39, 64, 77, 84, 86, 100, 110, 175, 192, 194, 195, 243, 244, 267
 kapitalist üretim 233, 251, 269
 kapitalizm 184, 204, 206, 227, 229, 230, 233, 237, 247, 252, 253, 255, 256, 258, 259
 katatonik şizofreni 260
 kaydetme 211
 kaygı 47, 54, 66, 84, 87, 97, 99, 269
 kayıp 15, 16, 18, 21, 22, 262; içe yansıtılmış ~ 19
 keder 15, 16, 31
 kendinde şey 38, 39
 kendini gerçekleştirme 51
 kesintiye uğrama 52
 kipler 185
 kişisellik-öncesi 216, 283
 Klossowski 31, 199, 263, 264
 kodlama 211
 Kojève 119, 120
 korku 73, 74, 75, 76, 77, 79, 84, 91, 92, 93, 125, 173, 260, 276, 279, 281; ~ ile endişe arasındaki fark 84
 kökensel ruh hâli 80
- L**
 Lacan 113, 185, 224, 242, 243
 Levinas 47, 53, 79, 102
 libidinal yatırımlar 16, 19, 201
 libido 17, 255, 263
 Lucretius 31
- M**
 Marcel Mauss 214
- Marcus Aurelius 276, 287
 Maria Torok 18
 Marksizm 206
 Marrano 27, 28, 30
 mekân 28, 29, 67, 71, 72, 86, 95, 99, 110, 111, 112, 229, 259
 Melanie Klein 191
 melankoli 15, 16, 18, 20, 24, 33, 37, 63, 267
 melankolik: ~in narsisizmi 76; ~ ket vurmalar 16
 Milton Friedman 192
 monadlar 280
 Moore 164
 mucizevi makine 192, 193, 204
 mutlak: ~ bilgi 164; ~ bilme 164, 165, 167, 170; ~ bilme topluluğu 165, 167, 170; ~ tin 165, 167, 168
- N**
 narsisizm 112
 nesne 17, 22, 123; ~-kaybı 17; ~-yattırımları 190
 Nicolas Abraham 18, 19, 20, 21, 24, 35, 63, 78, 266, 268, 270
 Nietzsche 12, 31, 177, 189, 199, 211, 219, 223, 238, 254, 263, 264, 273, 274, 284, 285, 286, 287
- O**
 olageliş [becoming] 89
 olanağın olanaksızlığı 88
 olanaklar 37, 51, 57, 59, 61
 olumsuz: ~ eylem 147; ~la oyalanma 152
 olumsuzlama 120
 organsız bedenler 178, 184, 261, 263
 Ortaçağ Hristiyanlığı 132
- Ö**
 Ödipus 185, 186, 190, 195, 196, 197, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 210, 211, 215, 216, 217, 218, 219, 223, 225, 226, 227, 232, 234, 235, 236, 237, 238, 247, 251, 252, 255, 260, 265, 266, 267, 272, 273, 284; ~ ile kapitalizm arasındaki ilişki 206
 ölüm: ~ analitiği 47; ~ arzusu 262; ~

U

Uexküll 179
uygulama 200
uzam 84
uzamsallık 71, 72, 95, 111

Ü

Üretim 252, 253, 254, 255, 270

V

vahyedilmiş din 114, 119, 151, 155, 156,
158, 162, 165, 166, 167, 169, 170
varlık: ~a gelme 89; ~ın anlamını gün
yüzüne çıkarmak 44; ~ın olagelme
hâlinde oluşu ya da kendini açmak-
ta oluşu 35
vicdan 219
Villela-Petit 67

W

Wilhelm Reich 202

Y

yas 15, 18, 19, 22, 24, 33, 115; ~ sü-
reci 130
yaşam 120; ~ sisteminden bağımsızlı-
ğını orta koyma girişimi 123
yazgı 104
yerinden etme 202
yersiz yurtsuz 78
yitimsellik 34, 73, 87, 89, 90, 91, 93,
94, 95, 97, 98, 99, 110, 111, 112
yitimsel olanın yitimselleşmesi 90
yönelimsellik 42, 43

Z

zalimlik sistemi 212
zaman 29, 95; otantik ve inotantik ~
kavrayışı 96
Zizek 22, 23, 24
Zombiler 247, 249, 250, 251, 258,
259